

Prijevod ove stranice generiran je strojnim prevođenjem [Poveznica]. Strojno prevedeni tekstovi mogu sadržavati pogreške koje mogu narušiti jasnoću i točnost. Europski ombudsman ne prihvaća nikakvu odgovornost za bilo kakve nepodudarnosti. Najpouzdanije informacije i pravnu sigurnost jamči izvorna inačica na engleski jeziku koja je dostupna putem gornje poveznice. Više informacija potražite u našem odjeljku o [jezičnoj politici i prevođenju](#) [Poveznica].

Preporuka o načinu na koji je Europska komisija postupila sa zahtjevom za javni pristup dokumentima o kvaliteti medicinskih maski distribuiranih tijekom pandemije bolesti COVID 19 (slučaj 790/2021/MIG)

Preporuka

Slučaj 790/2021/MIG - Otvoren 30/04/2021 - Preporuka o 05/11/2021 - Odluka donesena 25/05/2022 - Predmetne institucije Europska komisija (Utvrđena nepravilnost u postupanju) | Europska komisija (Preporuka koju je dogovorila institucija) |

Podnositelj pritužbe zatražio je javni pristup dokumentima koji se odnose na 1,5 milijuna medicinskih maski koje je Komisija kupila u ranoj fazi pandemije bolesti COVID-19, a koje nisu ispunjavale propisane standarde kvalitete. Komisija je utvrdila da ukupno postoje 134 dokumenta te je omogućila široki javni pristup, iako je prošlo deset mjeseci prije nego što je podnositelju pritužbe dala konačni odgovor. Podnositelj pritužbe osporio je odbijanje Komisije da omogući pristup (dijelovima) 12 dokumenata te osobito njezino pozivanje na potrebu za zaštitom komercijalnih interesa predmetnog proizvođača.

Ombudsmanica je zaključila da se predmetne informacije ne mogu razumno smatrati komercijalno osjetljivima u smislu pravila EU-a o javnom pristupu dokumentima. Nadalje, istaknula je da se, čak i ako se prihvati pretpostavka da se Komisija mogla razumno pozivati na izuzeće u svrhu zaštite komercijalnih interesa, predmetne informacije odnose na proizvode koje je EU nabavio novcem poreznih obveznika radi zaštite javnog zdravlja tijekom najteže globalne zdravstvene krize u više od stotinu godina. Budući da je došlo do problema s kupljenim maskama, ombudsmanica smatra da postoji snažan interes javnosti da bude upoznata s koracima poduzetima kako bi se zajamčilo da se neispravne maske ne stavljaju u promet i ne koriste.

Stoga je ombudsmanica zaključila da odbijanje Komisije da odobri javni pristup u ovom slučaju predstavlja nepravilnosti u postupanju. Preporučila je da Komisija ponovno razmotri svoje stajalište i da odobri znatno opsežniji, pa čak i potpuni pristup predmetnim dokumentima.

Izrađeno u skladu s člankom 4. stavkom 1. Statuta Europskog ombudsmana [1]

Kontekst pritužbe

1. Kako bi pomogla u borbi protiv pandemije bolesti COVID-19, Europska komisija u proljeće 2020. kupila je deset milijuna medicinskih maski putem Instrumenta za hitnu potporu [2]. Medicinske maske trebale su se distribuirati zdravstvenim radnicima u 17 država članica sudionica i Ujedinjenoj Kraljevini.

2. Nakon što je Komisija poslala prvu seriju od 1,5 milijuna maski zemljama sudionicama, neka nacionalna tijela izrazila su zabrinutost u pogledu kvalitete maski, tvrdeći da ne zadovoljavaju traženi standard. Komisija je zatim obustavila isporuku maski navodeći da razmatra to pitanje. [3] Komisija je također izjavila da je pri kupnji maski slijedila sve kontrolne mjere te da je provjerila jesu li one upotrebljive. Naposljetku se pokazalo da su maske loše kvalitete i da je trgovac pristao na mjere ublažavanja.

3. U lipnju 2020. podnositelj pritužbe, novinar, zatražio je od Komisije [4] da omogući javni pristup

„sve e-poruke, uključujući privitke, između Komisije i država članica o pošiljkama medicinskih maski isporučenih u 17 država članica i Ujedinjenu Kraljevinu radi zaštite zdravstvenih radnika od koronavirusa, u okviru Instrumenta za hitnu potporu.”

4. Komisija je utvrdila 134 dokumenta. Odobrio je puni pristup trima dokumentima, djelomičan pristup 95 dokumenata i odbio pristup 36 dokumenata u cijelosti. Pri odbijanju pristupa Komisija se oslonila na niz iznimaka predviđenih pravilima EU-a o javnom pristupu dokumentima, uključujući potrebu za zaštitom komercijalnih interesa [5].

5. U studenome 2020. podnositelj pritužbe zatražio je od Komisije da preispita svoju odluku o odbijanju pristupa (podnošenjem „potvrdnog zahtjeva”).

6. Komisija je zatim podnositelju pritužbe odobrila širi pristup. Međutim, tvrdio je da pristup (dijelove) određenog broja dokumenata treba odbiti kako bi se zaštitio javni interes u pogledu javne sigurnosti [6] i zaštitili osobni podaci [7]. Komisija je također uskratila pristup trima dokumentima u cijelosti i dijelovima devet dokumenata zbog potrebe zaštite komercijalnih interesa dotičnog proizvođača. U tom pogledu Komisija je smatrala da ne postoji javni interes koji bi mogao prevagnuti nad potrebom zaštite tih komercijalnih interesa.

7. Nezadovoljan ishodom tih dvanaest dokumenata, podnositelj pritužbe obratio se Ombudsmanu u travnju 2021.

Istraga

8. Ombudsmanica je pokrenula istragu o pritužbi da je Komisija pogrešno odbila javni pristup (dijelovima) dvanaest dokumenata na temelju potrebe za zaštitom komercijalnih interesa.

9. Tijekom istrage istražni tim Ombudsmana pregledao je sporne dokumente i održao sastanak s predstavnicima Komisije. Istražni tim zatim je sastavio izvješće sa sastanka koje je podijelio s podnositeljem pritužbe te je potom primio primjedbe podnositelja pritužbe na to izvješće.

Izneseni argumenti

U fazi preispitivanja

10. Podnositelj pritužbe upitao je na koji bi način, u slučaju da je isporuka maski loše kvalitete bila nenamjerna, a odgovor na ublažavanje primjeren, otkrivanje dokumenata ugrozilo komercijalne interese proizvođača.

11. Ako je, s druge strane, bilo loše namjere, podnositelj pritužbe tvrdio je da postoji prevladavajući javni interes da se zna identitet proizvođača kako bi se u budućnosti spriječili slični incidenti.

12. Podnositelj pritužbe smatrao je i da postoji prevladavajući javni interes da se zna zašto se prvotno smatralo da su maske u skladu s relevantnim standardom i koje su mjere poduzete.

13. **Komisija** je navela da tri neobjavljena dokumenta sadrže informacije o identificiranom proizvođaču, uključujući kontrolna ispitivanja, izvješća o provjeri kvalitete i druge poslovno osjetljive informacije. Redigirani dijelovi preostalih dokumenata sadržavaju i pojedinosti o sukladnosti maski s odgovarajućim normama, mjerama ublažavanja koje je predložio proizvođač i poslovnim odnosima proizvođača s drugim subjektima.

14. **Komisija** je smatrala da bi se objava detaljnih informacija o pitanjima kvalitete koja utječu na maske ili predloženim mjerama ublažavanja mogla upotrijebiti za nanošenje štete ugledu proizvođača. To bi utjecalo na položaj proizvođača na tržištu, čime bi se ugrozio njegov komercijalni interes.

15. Kad je riječ o mogućem prevladavajućem javnom interesu, Komisija je izjavila da podnositelj pritužbe nije precizno dokazao kako bi otkrivanje dokumenata doprinijelo zaštiti javnog interesa.

Pred ombudsmanom

16. Na sastanku s istražnim timom Komisija je izjavila da dokumenti sadržavaju i informacije o njezinim pregovorima s uključenim poduzećima u vezi s mjerama ublažavanja. Otkrivanje tih informacija ugrozilo bi trgovinske odnose tih subjekata.

17. Komisija je tvrdila da ne postoji prevladavajući javni interes za otkrivanje. Naveo je da su ugovorna pravila kojima se uređuje kupnja maski takva da štite javni interes u slučaju nepoštovanja ugovornih obveza.

18. Što se tiče općenito visoke razine transparentnosti koju je Komisija u konačnici osigurala u okviru pregovora o cjepivu s farmaceutskim poduzećima, Komisija je navela da u ovom slučaju uključena društva nisu dala svoj pristanak za otkrivanje informacija. Komisija je dodala da nema izravan ugovor s proizvođačem maski i da se stoga nije savjetovala s njim o zahtjevu za pristup podnositelja pritužbe. Savjetovala se samo s distributerom, koji nije odgovorio.

19. U svojim primjedbama na izvješće sa sastanka podnositelj pritužbe tvrdio je da se Komisija ne može osloniti na potrebu za zaštitom komercijalnih interesa s obzirom na to da ni distributer ni proizvođač maski nisu uložili prigovor na objavu.

20. Podnositelj pritužbe tvrdio je da postoji prevladavajući javni interes da se *„razumije zašto su neispravne maske prvotno odobrene i jesu li maske bile neispravne kao posljedica zlonamjernog ili nesretnog slučaja“*.

Procjena Europskog ombudsmana na temelju koje je donesena preporuka

21. Iako je Komisiji trebalo ukupno deset mjeseci da odgovori na zahtjev za pristup podnositelja pritužbe, Ombudsman priznaje da se zahtjev odnosio na jedan od najprometnijih dijelova Komisije u to vrijeme, odnosno GU SANTE. Ombudsmanica nadalje napominje da se zahtjev odnosio na znatan broj dokumenata i da je omogućen opsežan pristup. Ovdje je sporno dvanaest dokumenata.

22. Istražni tim Ombudsmana pregledao je dokumente. Uključuju, među ostalim, informacije o kontroli kvalitete maski, o njihovoj sukladnosti s relevantnim normama, o mjerama ublažavanja koje je predložio proizvođač i o poslovnim odnosima proizvođača s drugim subjektima.

23. Institucije EU-a ne mogu se osloniti na potrebu za zaštitom komercijalnih interesa samo zato što se informacije odnose na poduzeće i njegove poslovne odnose. Iznimka sadržana u pravilima o javnom pristupu služi zaštitu poslovno *osjetljivih* informacija, odnosno informacija koje bi, u slučaju otkrivanja, ugrozile legitimne komercijalne interese dotičnog društva, kao što su informacije koje se odnose na njegovu poslovnu strategiju ili njegovo stručno znanje [8] Pri pozivanju na to izuzeće institucije EU-a moraju objasniti kako bi otkrivanje moglo *konkretno i stvarno* ugroziti predmetne legitimne komercijalne interese. Osim toga, rizik od nastanka štete na koju se sumnja mora biti *razumno predvidljiv, a ne isključivo hipotetski*. [9]

24. U ovom slučaju Komisija je tvrdila da bi otkrivanje zadržanih informacija ugrozilo komercijalne interese proizvođača jer bi se moglo upotrijebiti za narušavanje njegova ugleda i time ugroziti njegov položaj na tržištu. Ombudsmanica to ne smatra dovoljnim za utvrđivanje postojanja legitimnog i stvarnog rizika, kako se zahtijeva pravilima EU-a o javnom pristupu dokumentima i povezanom sudskom praksom.

25. Konkretno, javnost je već svjesna da je bilo problema s kvalitetom prve serije od 1,5 milijuna maski. [10] Iako bi se te informacije mogle upotrijebiti za nanošenje štete ugledu dotičnog proizvođača, nejasno je kako bi se redigirane informacije, posebno o posebnim mjerama ublažavanja, mogle upotrijebiti u tu svrhu. Takav bi se rizik mogao ostvariti ako nisu poduzete nikakve mjere ublažavanja ili ako se mjere koje je predložio proizvođač smatraju neprimjerenima ili neodgovarajućima. Međutim, ombudsmanica smatra da, ako bi se objavile pojedinosti o mjerama, javnost ne bi mogla zauzeti takvo stajalište.

26. Osim toga, Ombudsmanu nije jasno da društvo koje isporučuje neispravne proizvode ima legitiman zahtjev da druga ugovorna strana, u ovom slučaju Komisija, mora čuvati tu tajnu.

27. Ombudsmanica stoga smatra da Komisija nije bila opravdana uskraćivanjem pristupa na temelju potrebe za zaštitom legitimnih komercijalnih interesa.

28. Čak i ako se prihvati da se Komisija može razumno pozvati na izuzeće za zaštitu komercijalnih interesa, treba napomenuti da se to izuzeće može poništiti javnim interesom koji se smatra važnijim.

29. Ombudsmanica smatra da bi poduzeća koja izravno ili neizravno posluju s upravom EU-a trebala očekivati da će određene informacije biti javno dostupne. To uključuje njihov identitet i, ako se pojave problemi, informacije o tim problemima i povezanim mjerama za njihovo rješavanje.

30. U ovom se slučaju predmetne informacije odnose na proizvode koje je EU kupio novcem poreznih obveznika kako bi zaštitio javno zdravlje tijekom najozbiljnije svjetske zdravstvene krize u više od stoljeća. S obzirom na to da je došlo do problema s kupljenim maskama, ombudsmanica smatra da postoji snažan interes javnosti da se zna koji su koraci poduzeti kako bi se osiguralo da se ne stavljaju u promet i ne koriste neispravne maske.

31. S obzirom na prethodno navedeno, ombudsmanica smatra da je Komisijino odbijanje potpunog javnog pristupa dvanaest spornih dokumenata predstavljalo nepravilnosti u postupanju. Stoga u nastavku iznosi odgovarajuću preporuku.

Preporuka

Na temelju istrage o toj pritužbi ombudsmanica Komisiji daje sljedeću preporuku:

Komisija bi trebala ponovno razmotriti svoju odluku o uskraćivanju javnog pristupa

[Poveznica], stavak 51.

[10] Vidjeti, na primjer, <https://euobserver.com/coronavirus/148374> [Poveznica].